

تأثیر کمک های خارجی بر رشد اقتصادی افغانستان طی سالهای 2002-2020

کنفرانس علمی- تحقیقی

ارایه کننده: معاون سر محقق دکتور محمد حکیم حیدر

فهرست مطالب

- ▶ مبرمیت و اهمیت تحقیق
- ▶ سوال تحقیق
- ▶ هدف تحقیق
- ▶ فرضیه های تحقیق
- ▶ روش تحقیق
- ▶ مروربه گذشته موضوع
- ▶ مزایا و نواقص کمک های خارجی
- ▶ مشخصات مدل تحقیق
- ▶ نتیجه
- ▶ پیشنهادات
- ▶ ریفرنس

مبرمیت و اهمیت تحقیق:

با وصف اینکه از سال 2002 تا الحال ملیارد ها دالر کمک به افغانستان سرازیر شد، ولی سطح فقر و عدم رفاه اجتماعی روبه افزایش است. باید موجودیت عدم هماهنگی سطح رشد و کمک های خارجی مورد مطالعه قرار گیرد.

سوال تحقیق:

آیا کدام رابطه بین کمک خارجی، رشد اقتصاد و عاید سرانه وجود دارد؟

هدف تحقیق:

هدف از این تحقیق، بررسی تأثیرات و ارتباط کمک های خارجی بر رشد اقتصادی و عاید سرانه افغانستان طی سال های 1381-1399 میباشد.

فرضیه های تحقیق:

الف: فرضیه صفری (H_0): بین کمک های خارجی و رشد اقتصادی و درآمد کدام رابطه وجود ندارد.

ب: فرضیه بدیل (H_A): بین کمک های خارجی، رشد اقتصادی و درآمد رابطه وجود دارد.

روش تحقیق:

در این تحقیق از ارقام کمی (ارقام مسلسل زمانی 2002-2020) استفاده صورت گرفته است و این ارقام، پایه محکمی را برای اعتبار سنجی و تعمیم نتایج، فراهم می نماید. تمام تجزیه و تحلیل ها با استفاده از سافت ور SPSS انجام شده است.

مزایای کمک های خارجی

- ▶ 1. کمک های خارجی می تواند به عادلانه تر نمودن جهان کمک کند.
- ▶ 2. ابزار مهم کاهش فقر و تامین غذای کافی برای نیازمندان
- ▶ 4. تامین تجهیزات صحتی برای مبتلایان به امراض واگیرمانند،
کرونا، مایکرون، سرطان و غیره .
- ▶ 5. کمک های خارجی می تواند به بازگرداندن صلح کمک کند.
- ▶ 6. دسترسی بهتر به آموزش را فراهم نماید

7. ▶ کمک های خارجی می تواند به کاهش مشکل بنیادگرایی کمک کند.

8. ▶ می تواند به بهبود روابط تجاری کمک کند.

9. ▶ پیشرفت تکنالوژیکی در یک کشور ممکن است افزایش یابد.

11. ▶ کشورها می توانند در بلندمدت مستقل تر شوند.

12. ▶ سرمایه گذاری در زیربنا های اساسی و مهم صورت گیرد.

13. ▶ کمک های خارجی نیز از منظر اخلاقی معنی پیدا می کند.

اضرار کمک های خارجی

- ▶ 1. بیشتر از کمک های مالی در امور زیربنایی و انکشافی استعمال نمی شود.
- ▶ 2. برخی از کشورهای خاص مورد توجه قرار می گیرند.
- ▶ 3. کمک های خارجی اغلب با یک دستورکار پنهان انجام می شود.
- ▶ 4. پول حاصل از کمک های خارجی ممکن است کاملاً ناکارآمد استفاده شود. یعنی به اهداف سیاسی به مصرف برسند.
- ▶ 5. کمک های خارجی ممکن است به افزایش تورم کمک کند.

- ▶ 7. کشورهای که پول می دهند در کشورهای دریافت کننده کمک نیز قدرت خواهند یافت.
- ▶ 8. نیروهای بازار آزاد ممکن است دیگر به درستی کار نکنند.
- ▶ 9. مولدین کوچک ممکن است رقابت خود را از دست بدهند.
- ▶ 10. سرمایه گذاران ممکن است از کشورهای خارجی بهره برداری کنند.
- ▶ 11. ممکن است برای حل مشکلات ساختاری کافی نباشد.
- ▶ 12. کمک های خارجی اگر به درستی اجرا نشود، می تواند آسیب بیشتری به همراه داشته باشد تا مفیدیت بیشتر.

مروری به گذشته موضوع

- ▶ M.M, Albiman, (2016) کمک تأثیر منفی بر رشد دارد.
- Eregha et al. (2016) کمک تأثیر مثبت اما ناچیزی در رشد دارد.
- Rajarshi Mitra et al(2015) تأثیرات کوتاه مدت و بلند مدت کمک های خارجی بر رشد اقتصادی به طور قابل توجهی منفی است.
- Matthijs Lof, (2015) کمک تأثیر مثبت و معنی داری بر رشد اقتصادی دارد.

- ▶ Fazily, (2014) کمک عامل اصلی در باز سازی اقتصاد های متأثر از جنگ است.
- ▶ Tra (2014) کمک ها به طور قابل توجهی نقش مثبت در تقویت رشد اقتصادی در ویتنام داشته است.
- ▶ Nowak-Lehmann (2012) در طول مدت، کمک های خارجی مستقیماً بر عاید سرانه تأثیر نمی گذارد. بلکه، کمک های خارجی از طریق پس انداز داخلی، سرمایه گذاری و نرخ واقعی تبادل به طور غیر مستقیم در طول مدت بر عاید سرانه تأثیر می گذارد.

- ▶ Shaikh (2011) رابطه مثبت و دراز مدت بین کمک های خارجی و رشد اقتصادی را دریافت نمود.
- ▶ Lehmann (2010) تأثیر مستقیم کمک بر عاید سرانه وجود دارد که از نظر کمی ناچیز یا منفی است .
- ▶ Abou Foul (2008) رابطه طولانی مدت بین کمک و رشد برای کشور **اردن** را دریافت اما هیچ مدرکی دال بر اثبات رابطه بلند مدت بین کمک و رشد کشور **مصر** وجود ندارد.

- ▶ (Malik, 2008) تأثیر بلند مدت کمک های خارجی بر رشد اقتصادی منفی است.
- ▶ (Rajan 2008) روشهای مختلفی را برای تجزیه و تحلیل کمک و رشد پیشنهاد می کنند. او چهار مبانی مختلف کمک های متعدد را پیشنهاد می دهد.
- ▶ اول ، دلایل و انگیزه کمک های خارجی چیست؟
- ▶ دوم ، چه کسی کمک می کند؟
- ▶ سوم، کمک ها از طریق کدام بخش هدایت میشوند، بطور مثال، کمک های اجتماعی، صحتی ، آموزشی و یا فنی؟
- ▶ چهارم، زمان تأثیر، چه زمانی؟

▶ (2004) Iyoha کمک های گسترده به آفریقا هیچ کمکی به توسعه اقتصادی و کاهش فقر نکرده است.

▶ Levine (2003) کمک هیچ تاثیری در رشد اقتصادی ندارد. او

معتقدند که کمکها به فساد، حکمرانی بد، منجر شده و فقر را نیز افزایش داده است. بنابراین خواستار ریشه کن کردن کمک ها شد.

▶ (1997) Jepma کمک ها تأثیر مثبت و معناداری بر سیاستهای اقتصاد کلان و توسعه کشوری اخذ کننده ندارد.

- ▶ Stern (2002) محققانی که از مفهوم کمک حمایت می کنند، استدلال می کنند که حتی اگر کمک در تحریک رشد ناتوان باشد، باز هم کاهش فقر را تسهیل کرده می تواند.
- ▶ Easterly (1999) Dollar کمک های خارجی در افزایش سرمایه گذاری در آفریقا بی تأثیر بود.
- ▶ Dollar (2000) & Burnside کمک با رشد اقتصادی با وجود سیاستهای خوب رابطه مثبت دارد.
- ▶ کمک های خارجی با بیش شرط یک فضای مناسب اقتصاد کلان، بر رشد تأثیر می گذارد.

▶ **Boone (1996)** وقتی کمک به کشورهای اعطا می شود که توانایی فنی و اداری مناسبی برای مدیریت و استفاده عاقلانه از آن ندارند ، هدر می رود.

▶ نتیجه ترکیبی این تحقیقات سه خلی را به عنوان محدودیت رشد مشخص کرد که برای تشویق سرمایه گذاری لازم بود با کمک خارجی یا ODA پر شود.
این خراها عبارت بودند از:

1: خلی مالی

2: خلی پس انداز

3: خلی بیلانس تجاری

کمک های خارجی در فرایند رشد و انکشاف اقتصادی کشورهای در حال انکشاف، مانند افغانستان، یک بحث بسیار عمیق است.

کمک خارجی با توجه به پیامدهای آن در کاهش فقر در افغانستان موضوع مهمی قمداد شده است.

افغانستان در میان کشورهای انکشاف نیافته (LDC) قرار دارد که بیشتر از جمعیت آن در تحت خط فقر، زندگی می کنند.

- ▶ تاریخ بیش از چهار دهه جنگ ، هم سرمایه مالی و هم انسانی را که منجر به ثبات کشور شده می توانست، از بین برده است.
- ▶ بعد از 2002 بودجه ملی افغانستان که متشکل از بودجه های عادی و انکشافی است ، شدیداً متکی به کمک های خارجی بود.
- ▶ کمک های مالی اهدا کنندگان تا حدی بودجه عادی را تأمین می کرد و بودجه انکشافی تقریباً کاملاً به کمک های مالی اهدا کنندگان بستگی داشت.

- ▶ براساس گزارش آکسفام، حدود 66 فیصد بودجه افغانستان در سال مالی 1396 (مارچ 2016) از طریق کمک های بین المللی و صرف 34 فیصد از درآمد داخلی، تأمین شده است.
- ▶ طبق گزارش وزارت مالیه افغانستان ، از سال 2002 تا 2013 جامعه بین المللی حدود 90 میلیارد دلار کمک وعده داده بود که از این مبلغ حدود 57 میلیارد دلار به عنوان پشتیبانی از ارتش (ANA) و پلیس افغانستان (ANP) قبلاً تادیه گردیده بود.

▶ در این دوره ، فیصدی بیشتری از تولید ناخالص داخلی افغانستان به کمک های خارجی متکی بوده که به 71٪ می رسید.

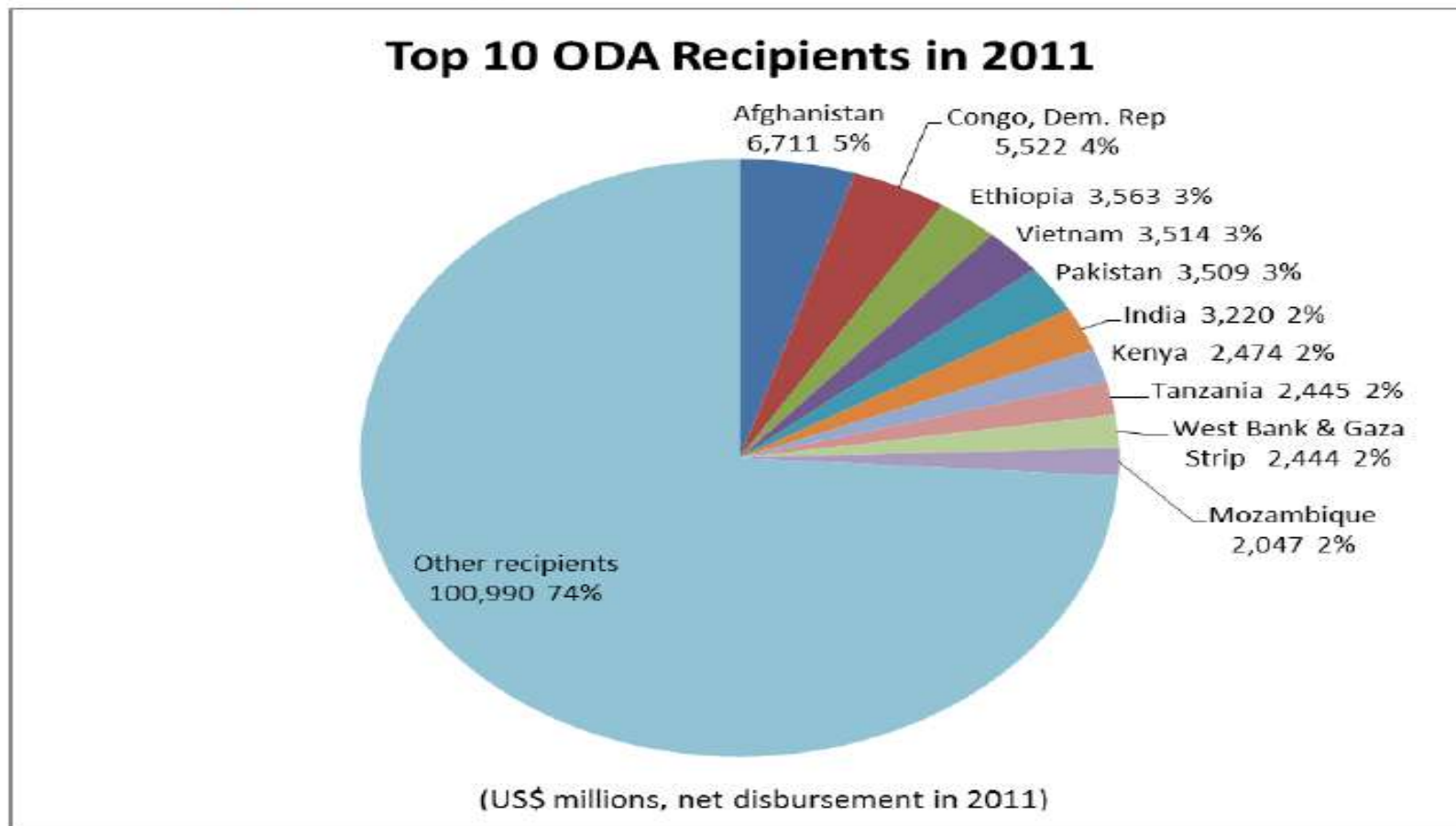
▶ براساس ارقام OECD ، افغانستان را بعنوان بزرگترین دریافت کننده (ODA) کمک های انکشافی رسمی در جهان در سال 2011 درجه بندی کرده بود.

▶ این روند کمک های جامعه جهانی سوالی را ایجاد کرد که این وجوه تا چه اندازه به رشد اقتصادی افغانستان کمک کرده است.

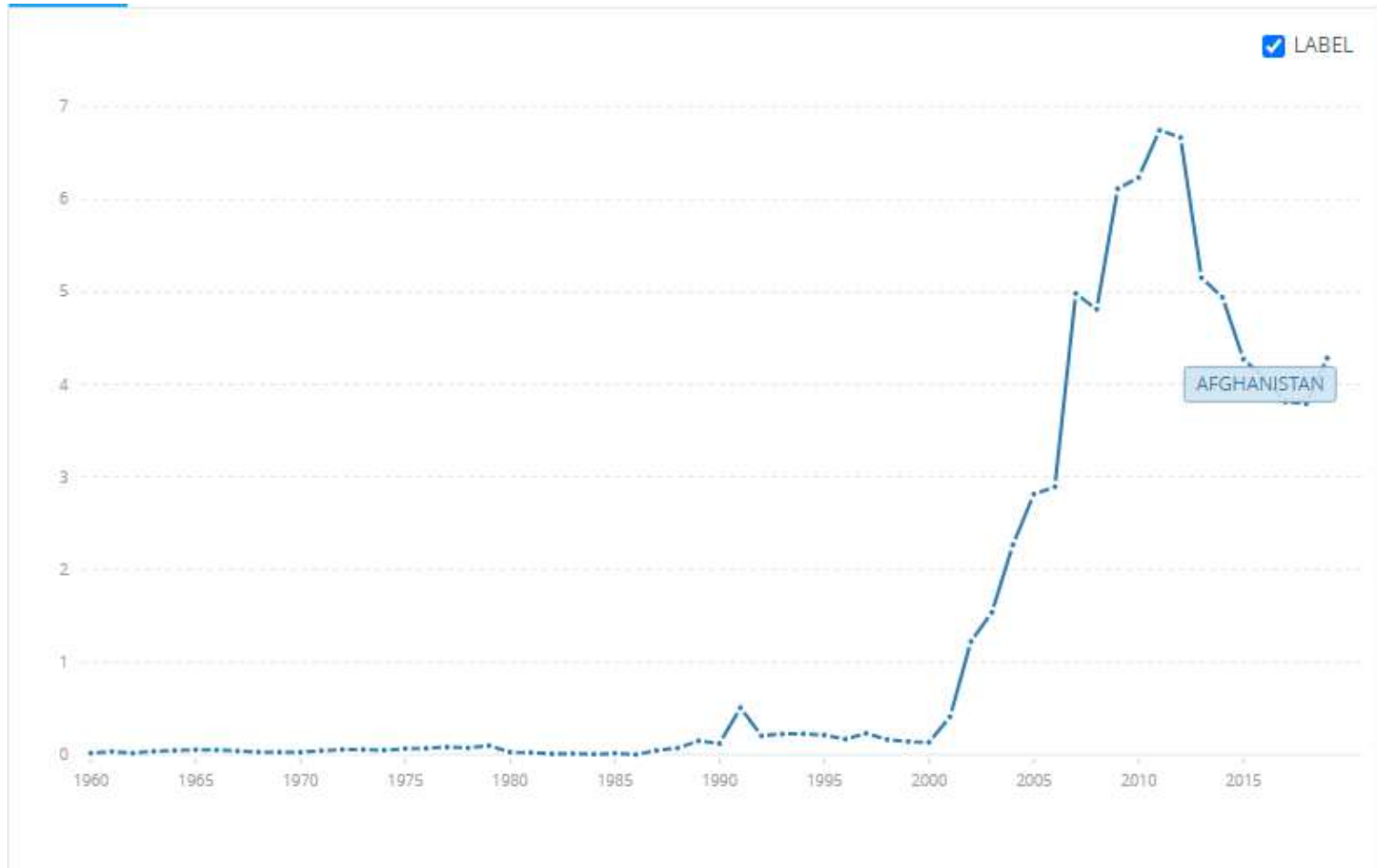
▶ افغانستان در سال 2011 حدود 5 فیصد از کل کمک های (ODA) جهان را دریافت کرده است ، در حالی که رشد عاید ناخالص GPC ناچیز بوده است.

10 کشوری که بزرگترین کمک ها را در سال 2011 بدست آورده اند

Figure 1.1: Top 10 ODA Recipients in 2011

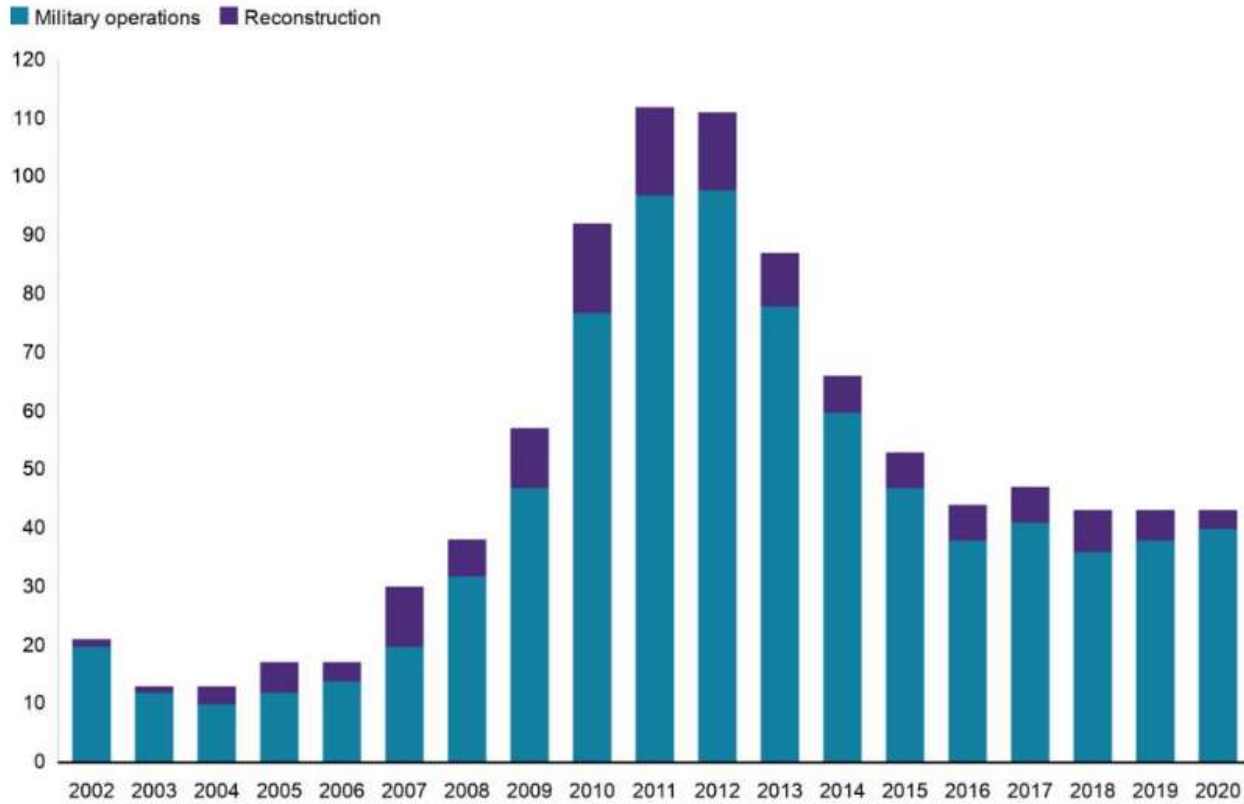
کممک های آاربی ازسال 1960-2020

افزایش مصارف بازسازی و نظامی امریکا

US spending in Afghanistan peaked in 2011

Cost in billions of dollars

Source: US Department of Defense

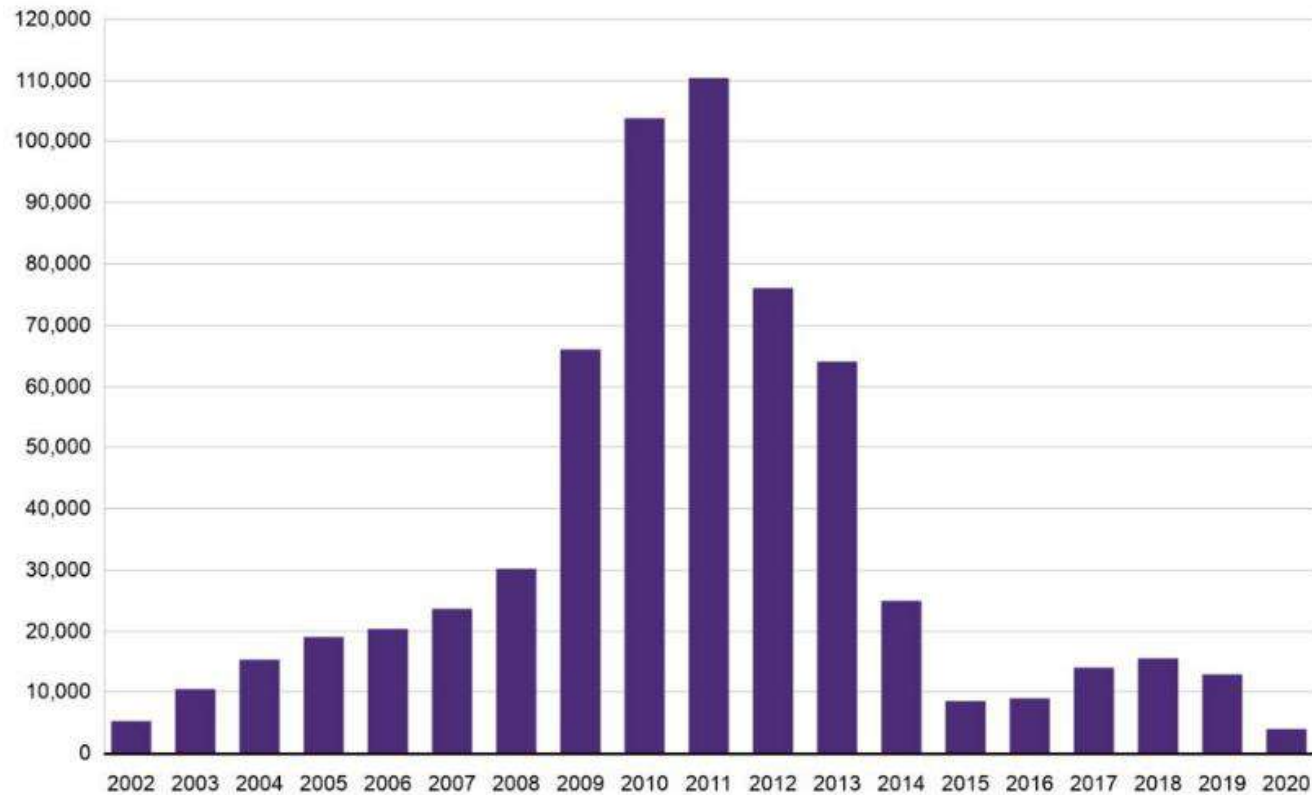
BBC

مصارف نظامی امریکا در افغانستان

US troop levels in Afghanistan

2002 - 2020

2020 figure as of December

چارچوب نظری:

- ▶ متحول مستقل - < کمک های خارجی منحیث نماینده کمک رسمی توسعه (Official Development Aid).
- ▶ متحول وابسته - < تولید ناخالص سرانه داخلی (تولید ناخالص داخلی).

▶ مشخصات مدل:

مدل های قبلی برای شناسایی کمکهای خارجی و رابطه رشد اقتصادی براساس مدل های رشد هارود-دومار بود که در دهه های 1930 و 1940 انکشاف داده شده بودند.

آنها تأکید کردند که کمکها به دلیل رشد اقتصادی، انباشت سرمایه فیزیکی را افزایش می دهد. مدل هارود-دومار دریافت که کمک های خارجی سبب رفع خلای پس انداز ها در کشور های روبه انکشاف میگردد.

$$\ln (GPC t) = \beta_0 + \beta_1 \ln (ODA t) + \epsilon t$$

در این معادله ($\ln (GPC t)$) عبارت از لوگارتیم طبیعی تولید ناخالص سرانه در زمان مشخص (مثلا سال 2016) منحیث متحول وابسته میباشد. عبارت از لوگارتیم طبیعی کمک های انکشافی رسمی خالص بدست آمده در زمان مشخص (مثلا 2002) میباشد.

و (β_0) عبارت از یک ثابت است یعنی اگر کمک خارجی هم وجود نداشته باشد، باز هم منابع داخلی که سبب شکل تولید ناخالص سرانه داخلی میگردند، وجود دارد.

(ϵ_t) عبارت از استندرد خطا میباشد که ثابت میباشد. β_1 ضرایب تخمینی متغیرهای مرتبط است. β_1 فیصدی تغییرات GPC مرتبط با یک فیصد تغییر در ODA را اندازه گیری می کند.

آزمون Root unit test

جدول A.1

Pro b.*	t-Statistic		
0.8 076	-0.80 7045		Augmented Dickey-Fuller test statistic
	-3.581152	1% level	ارزش بحرانی Test critical values:
	-2.926622	5% level	
	-2.601424	10% level	

▶ **جدول A.1:** آزمون واحد ریشه برای متغیر وابسته (تولید ناخالص داخلی سرانه) در سطح (0.05).

▶ نتیجه جدول **A1** نشان می دهد که مقدار احتمال 0.8076 ناچیز است و از (0.05) بزرگتر است. این نشان می دهد که GPC در سطح ثابت نیست. بنابراین ، فرضیه صفری H_0 قابل تائید است. از طرف دیگر ، مقدار t (به صورت مطلق) (0.807045) نیز از ارزش بحرانی کمتر است ، که می تواند غیر ساکن بودن متغیر را بیان کند.

▶ نتیجه جدول A.1 نشان می دهد که ارزش احصائیوی از ارزش بحرانی 5٪ بزرگتر بوده و همچنین معنی دار نیست ، که بیانگر این است که هیچ رابطه طولانی مدتی بین ODA و GPC وجود ندارد ، از این رو فرضیه صفر را می توان پذیرفت و فرضیه بدیل قابل رد است.

نتیجه:

افغانستان تا حد زیادی به کمک های خارجی متکی است و مقامات قبلی همچنان تلاش می کردند تا اهدا کنندگان را متقاعد کنند که جریان کمک ها را افزایش دهند.

هیچ کشوری در طول تاریخ به دلیل اخذ کمک های خارجی به رشد اقتصادی طولانی مدت نرسیده است ، با این حال افغانستان همچنان اصرار داشت تا کمک های بیشتری از نهاد های بین المللی مانند (بانک جهانی، صندوق وجهی بین المللی) بخواهد تا فقر را کاهش و رشد اقتصادی را تجربه نماید. درحالیکه این اهداف را بدون کمک های خارجی می تواند درطول مدت بدست آورد.

- ▶ بطور مثال، کشور چین بدون درخواست کمک خارجی بیش از 680 میلیون نفر را از سال 1981 تا 2010 از فقر خارج کرده است.
- ▶ آزمون ادغام مشترک Jonson ثابت کرد که هیچ رابطه طولانی مدتی بین کمک های خارجی و درآمد سرانه افغانستان وجود ندارد. یافته های این مطالعه با برخی دیگر از تحقیقات انجام شده از سراسر جهان مطابقت دارد. بطور مثال، Nowak-Lehmann D، (Felicitas 2010) و (Nazima، 2011) Mehboob. اینها نیز دریافته اند که

کمک های خارجی به کشورهای در حال انکشاف در طول مدت یک فاکتور بی اهمیت تلقی میگردد. زیرا این کمک ها بطور موندومناسب بکاربرده نمی شوند مانند، خدمات مالی ضعیف همراه با زیرساخت ها، مشکل حاکمیت ناکارا و سیاست های مالی غلط.

تکیه به کمک های خارجی یک رویکرد پایدار در از مدت برای رشد اقتصادی افغانستان نیست، زیرا جریان ورودی کمک های خارجی به بخشهای هدایت می شود که ممکن است در اولویت های ANDS نباشند، اما در عوض با اولویت های یک سازمان کمک کننده مطابقت دارند.

- ▶ عدم هماهنگی بین حکومت ها در افغانستان و جامعه جهانی عامل دیگری است که منجر به عدم کارایی کمک های خارجی می شود.
- ▶ عامل موثر دیگر، عدم وجود مکانیزم نظارت شفاف بر استفاده از کمک ها است.
- ▶ بخش عظیمی از کمک های خارجی توسط اهدا کنندگان از طریق سیستم های بودجه و برنامه های خارج از کنترل و نظارت دولت مصرف می شود.
- ▶ این برنامه ها بیشتر با اولویت های استراتژی توسعه ملی افغانستان مطابقت ندارند.

- ▶ یک نتیجه گیری کلی که از این تحقیق حاصل می شود این است که اتکای زیاد به کمک های خارجی یک رویکرد پایدار درازمدت برای رشد اقتصادی افغانستان نیست.
- ▶ نتایج تجربی مطالعه حاضر همچنین حاکی از آن است که نوسانات ورودی کمکها تأثیرات قابل توجهی بر تولید ناخالص سرانه داخلی افغانستان نداشته و در برخی دوره ها ، حتی با افزایش کمکها ، منحنی تولید ناخالص سرانه داخلی کاهش یافته است.
- ▶ بنابراین ، نتیجه گیری شد که کمک های خارجی هیچ تأثیر و ارتباطی بر تولید ناخالص سرانه داخلی افغانستان نداشته است.

پیشنهادات

1. افغانستان باید به تدریج وابستگی خود را به کمک های خارجی کاهش دهد و روی مدل رشد پایدار تمرکز کند ، زیرا هیچ کشوری در طول تاریخ از طریق کمک های خارجی به رشد اقتصادی طولانی مدت نرسیده است.
2. این تحقیق، پیشنهاد می کند که سرمایه گذاری های مستقیم خارجی از طریق اطمینان از امنیت آنها و ایجاد یک فضای راحت برای سرمایه گذاری و همچنین گسترش استخراج مواد معدنی مورد توجه ویژه سرمایه گذاران ملی و بین المللی قرار گیرد.

▶ با توجه به اینکه افغانستان به شدت به کمک خارجی وابسته است ، کاهش وابستگی به کمک به زمان کافی نیاز دارد و همچنین باید یک دوره گذار تدریجی را طی کند زیرا توقف ناگهانی کمک می تواند عواقب جدی برای اقتصاد رسمی و غیررسمی داشته باشد.

3. میزان کمک های خارجی به پروژه های انکشاف زیرساخت های افغانستان در صورت لزوم کافی نیست ، بدین ترتیب؛ دولت افغانستان باید با اهدا کنندگان همکاری کند و کمک های خارجی کافی را به پروژه های انکشاف زیرساخت ها، مانند ایجاد بندها، خطوط راه آهن و جاده ها اختصاص دهد. این به رشد پایدار اقتصادی در درازمدت کمک خواهد کرد.

این سدها می توانند برق آبی تولید کنند و بنیان اقتصادی بخش انرژی در افغانستان باشد ، که به نوبه خود مقدار زیادی از کمک را که برای واردات سوخت در افغانستان هزینه می شود ، صرفه جویی خواهد کرد. این امر می تواند توسعه بخش صنعتی در افغانستان را بیشتر تشویق کند.

4. موانع اصلی مانند فساد ، ناامنی و حاکمیت بد که منجر به بی اثر بودن کمک خارجی می شود باید به طور جامع رفع شود.

برای رفع برخی از این چالشهای اصلی ، حکومت با حمایت مشترک جامعه بین المللی ، باید به حمایت از یک نهاد مستقل به عنوان کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد ادامه دهد که بتواند کارایی و اثربخشی کمکها را در مورد برنامه های بودجه ای و خارج از بودجه و به طور منظم در مورد وضعیت کارایی کمک به مردم گزارش دهید.

5. برای مبارزه با فساد ، ستراتیژی ملی افغانستان برای مبارزه با فساد، که در اکتبر 2017 تصویب شد، باید به طور کامل اجرا شود.
- این ستراتیژی پنج اولویت اصلی دارد:
- الف: آماده سازی رهبری سیاسی و توانمند سازی اصلاح طلبان ؛
  - ب: پایان دادن به فساد در بخش امنیتی ، وادارات کشور.
  - ج: جایگزین حمایت با شایستگی در خدمات کشوری.

د: تحت پیگرد قرار دادن مفسدان اداری، قضائی و امنیتی کشور.

ه: اجرای کامل این استراتژی استفاده موثر و مولد از کمک خارجی سبب میشود تا اطمینان دهی از پاسخگویی، شفافیت، حاکمیت قانون و حکمرانی خوب را تضمین کند".

سوال ؟

تبصرہ

ازتوجہ تان سپاس